

UCHWAŁA NR XIX/117/2017

RADY GMINY KLUKOWO

z dnia 26 czerwca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych
na lata 2014-2022 - Aktualizacja 2017**

Na podstawie art. 18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz.446 ze zm.) w związku z art. 16b, art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.) Rada Gminy Klukowie uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022 - Aktualizacja 2017 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Tymiński

Załącznik

do Uchwały Nr XIX/117/2017

Rady Gminy Klukowo

z dnia 26 czerwca 2017 roku

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KLUKOWO
NA LATA 2014-2022**

AKTUALIZACJA 2017

KLUKOWO, 2017

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	2
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	5
II.1 DEMOGRAFIA	6
II.2 SYTUACJA GOSPODARCZA	8
III. ZASOBY GMINY, OBSZARY SPOŁECZNE I PROGNOZY	14
III.1. EDUKACJA I KULTURA	14
III.2 WNIOSKI I PROGNOZY ROZWOJU KULTURY	19
III.3 KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW	19
III.4 WNIOSKI I PROGNOZY DIAGNOSTYCZNE OBSZARU ZDROWIA	22
III.5 OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA	22
III.6 WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA	27
III.7 OSOBY ZALEŻNE: STARSZE ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNE	27
III.8 WNIOSKI I PROGNOZA OBSZARU OSÓB STARSZYCH ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNYCH	30
III.10 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	30
IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	37
IV.1 OBSZARY PROBLEMOWE	38
V. WIZJA	38
VI. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI	40
VI.1 CEL STRATEGICZNY I: WSPIERANIE RODZIN I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM.....	40
VI.2 CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM	42
VI.3 CEL STRATEGICZNY III: WZMOCNIENIE SYSTEMU WSPARCIA I AKTYWNOŚCI OSÓB CHORYCH, STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH	43
VI.4 CEL STRATEGICZNY IV: BUDOWANIE SYTEMU BEZPIECZEŃSTWA	46
VI.5 CEL STRATEGICZNY V. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO	47
VII. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	49
VII.1 PROGRAMY I PROJEKTY	49
VII. 2 MONITORING	50
VIII. ZAKOŃCZENIE	50
IX. WYKAZ SKRÓTÓW	51
X. SPIS TABEL	52
XI. SPIS WYKRESÓW	52

I. WSTĘP

Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnym (opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej dokument Strategii został przyjęty przez Radę Gminy Klukowo w drodze uchwały z dnia 2 grudnia 2008 na lata 2008 - 2013. Odtąd stanowił podstawę do podejmowania interwencji społecznych w celu poprawy funkcjonowania osób, grup i instytucji w gminie.

W 2014 roku podjęto decyzję o przygotowaniu wraz z instytucjami społecznymi nowego dokumentu strategicznego oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy. Przygotowano pisma do organizacji i instytucji badające potrzeby i zasoby społeczne; dokonano weryfikacji wszystkich programów i projektów; przeprowadzono analizę sprawozdań, raportów i oceny zasobów społecznych gminy.

Strategię przyjęto podczas Sesji Rady Gminy w III kwartale 2014 roku. Została przygotowana na lata 2014 - 2022.

Dokument składa się z 3 części, wstępu części diagnostycznej, części programowej, części zarządzanie i monitorowanie Strategii i zakończenia. Przedstawiają one kolejno - stan aktualny sytuacji społecznej w gminie - rozdział I, misję i cele oraz problemy ważne dla społeczności - rozdział II, zaś III- sposoby wdrażania i monitorowania.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych skierowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia najbardziej potrzebujących, pomoc osobom wykluczonym społecznie oraz rozwój instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych w sferze rozwiązywania problemów społecznych. O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m. in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 930 ze zm.);
- ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1518 ze zm.);
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłku dla opiekuna (t.j. Dz. U. Z 2016 roku poz. 162 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2016 roku poz. 1943 ze zm.);

- ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. Z 2017 roku poz. 489)
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1870 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1828 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 645 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2015 roku, poz. 1286 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 2046 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 224 ze zm.);
- ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 546 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015 roku, poz. 1390 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2017 roku, poz. 697 ze zm.);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem” (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1860 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 195 ze zm.).

Podjęmowane przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o współdziałanie podmiotów działających na terenie gminy i regionu : instytucji publicznych rządowych i samorządowych, grup nieformalnych oraz liderów i organizacji pozarządowych.

Konstruując Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Skorzystano między innymi z:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego,

- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,
- Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej,
- Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020,
- Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej do 2014,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku,
- Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Klukowo Na lata 2016 -2020
- Strategii Rozwoju Powiatu Wysokie-Mazowieckiego.

Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami prezentowana Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2014-2022 ma nowoczesny wymiar lokalnej polityki publicznej.

II CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Gmina Klukowo leży w południowo - zachodniej części województwa podlaskiego, na terenie Wysoczyzny Wysokomazowieckiej, w południowej części powiatu wysokomazowieckiego. Od północy graniczy z gminami Szepietowo i Czyżew, od wschodu z gminami Rudka i Brańsk, od południa z miastem i gminą Ciechanowiec, od zachodu z gminą Boguty Pianki, znajdującą się na terenie województwa mazowieckiego.

Na terenie Gminy znajduje się 38 wsi o łącznej liczbie (stan na 31.12.2016) 4 600 mieszkańców. Siedzibą władz Gminy jest Klukowo, duża wieś położona w północno - zachodniej części Gminy.

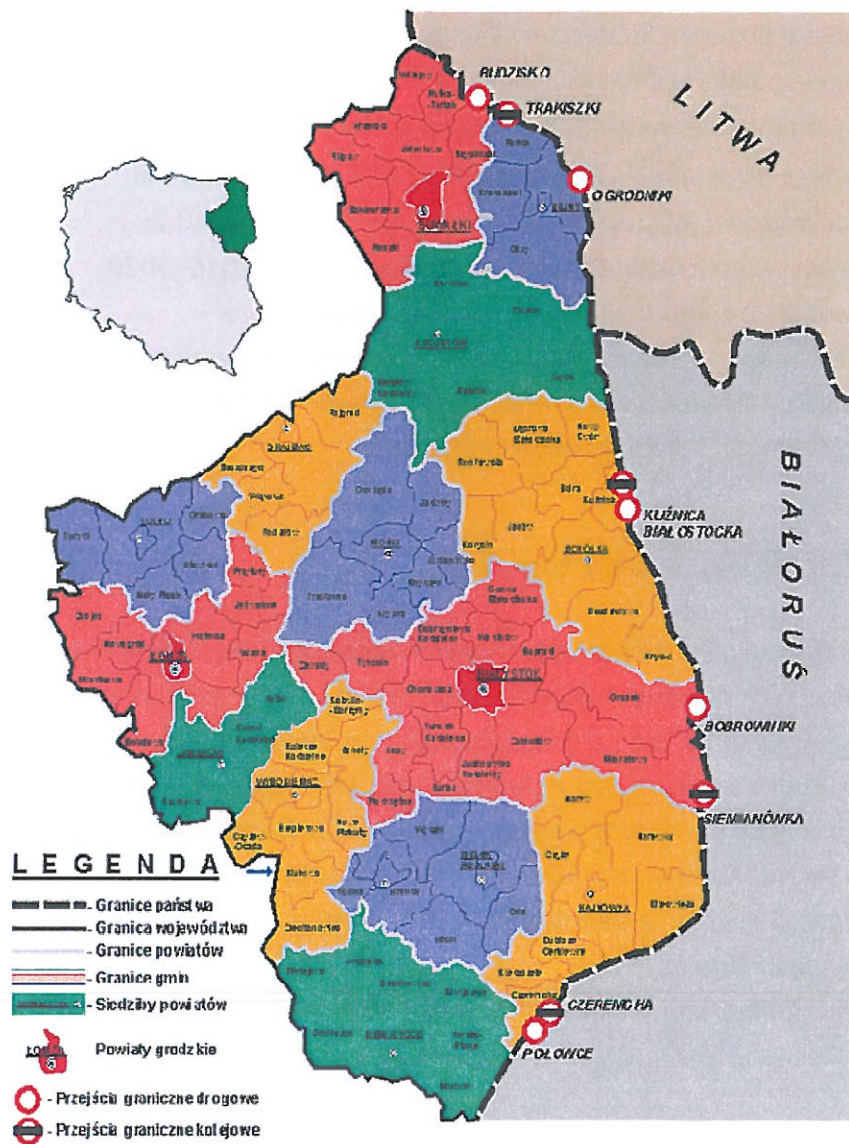
Przez gminę przebiega droga powiatowa, stanowiąca główne połączenie między miastami Ciechanowiec i Wysokie Mazowieckie. Droga ta tworzy korzystne połączenie z drogą Zambrów -Białystok, co podnosi atrakcyjność gospodarczą Gminy.

Gmina Klukowo pod względem administracyjnym należy do województwa podlaskiego, wchodząc też w skład powiatu wysokomazowieckiego. Przy powierzchni Gminy wynoszącej 123,77 km² i liczbie mieszkańców wynoszącej 4 600 gęstość zaludnienia wynosi około 37 osób na 1 km².

Gmina znajduje się w dolinie rzeki Nurzec, a przez jej teren przepływają jeszcze rzeki Płonka i Nitka. Położenie Gminy Klukowo i powiatu wysokomazowieckiego na tle województwa podlaskiego przedstawia poniższa mapa:

Rycina 1. Gmina Klukowo na tle województwa

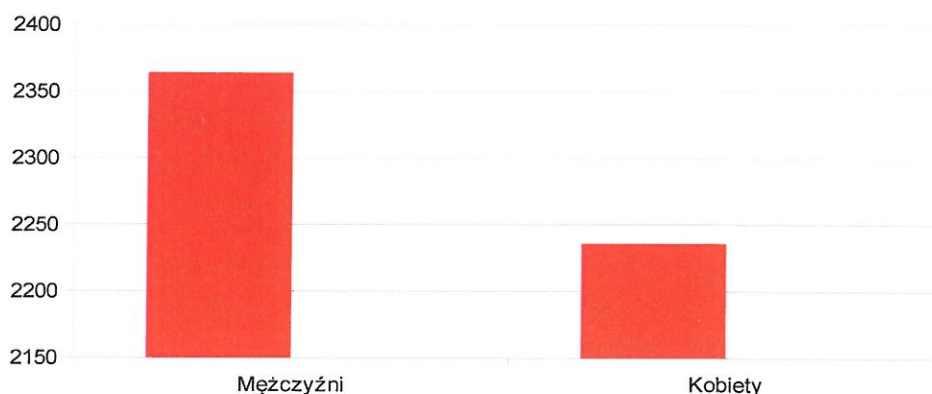
II.1 DEMOGRAFIA

Według danych Urzędu Gminy Klukowo liczba ludności systematycznie spada, w latach 2006-2016 aż o 364 osób, z 4 694 do 4 600 mieszkańców.

Teren gminy zamieszkiwało (dane dnia 31.12. 2016 roku) 4 600 osób , w tym 2 364 mężczyzn i 2 236 kobiet.

Wykres 1: Ludność gminy Klukowo w 2016 roku

Ludność gminy Klukowo 2016r.

Dane Urzędu Gminy Klukowo

W roku 2016 w gminie Klukowo zamieszkiwało:

- 922 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 20,04% mieszkańców,
- 2 684 osoby w wieku produkcyjnym – 58,34%
- oraz 994 osób w wieku poprodukcyjnym – 21,60%.

Tabela 1: Struktura mieszkańców w latach 2006-2016:

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat
2006	1 187	2 830	947
2009	1 123	2 743	979
2012	1 000	2 726	988
2013	911	2 795	987
2014	892	2 796	990
2015	878	2 771	983
2016	868	2 738	994
Prognoza	Spadek o 319	Spadek o 92	Wzrost o 47

Dane Urzędu Gminy Klukowo

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin. Natomiast sukcesywnie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób będzie w wieku

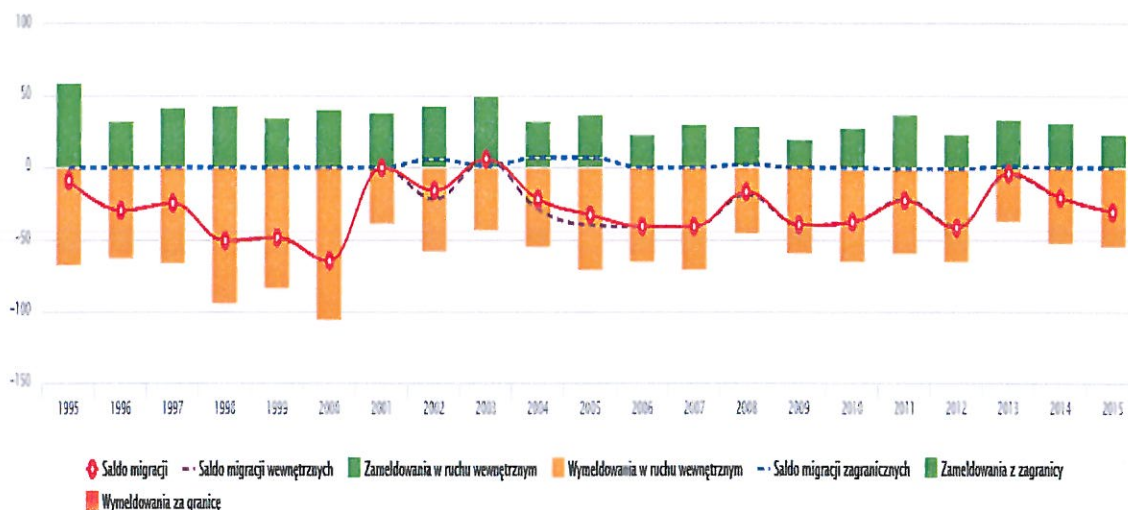
produkcyjnym, mimo, że wiek produkcyjny jest obecnie wydłużony do 67 lat. Grono seniorów stale się powiększa, co z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego okresu życia.

Należy też zauważyć, iż saldo migracji mieszkańców gminy do roku 2013 wzrastało były to 34 osoby, natomiast w od 2013r. do 2015r. spada i wynosiło 24 osoby. Tyle spośród obywateli zmieniło pobyt i opuściło gminę.

Wykres 2: Migracje na pobyt stały w latach 1995-2015 w gminie

Migracje na pobyt stały w latach 1995-2014 w gminie Klukowo
(Źródło: GUS)

W gminie Klukowo ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi ok. 21 % ogółu mieszkańców i się systematycznie zwiększa, natomiast maleje liczba dzieci i osób w wieku produkcyjnym.

II.2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Klukowo zajmuje powierzchnię 123,77 km². Znaczącą jej część stanowią użytki rolne, które zajmują łącznie 10.564 ha (wg stanu na rok 2007). Te z kolei łączą w sobie 8.588 ha gruntów ornych, 45 ha sadów, 1.931 ha łąk i pastwisk trwałych, 1.148,36 ha powierzchni Gminy zajmują lasy i grunty leśne.

Gmina Klukowo zalicza się do typowo rolniczych. Powierzchnia użytków rolnych stanowi 85,3 % powierzchni Gminy, zaś gospodarstw rolnych jest 950 (a liczba dorosłych mieszkańców gminy to 2 726).

Powierzchnia lasów i terenów leśnych wynosi 1.148 ha, stanowiąc 10,87% powierzchni ogólnej Gminy (przy średniej w woj. podlaskim 29,4 %, w Polsce 28,5 %).

Na terenie gminy funkcjonują 132 podmioty gospodarcze. Systematycznie rejestrują się nowe podmioty gospodarcze. W roku 2006 dokonano rejestracji 27 podmiotów, w 2009- 14, zaś w 2012- 19. Dziedziny i obszary działalności w gminie to: usługi budowlane, handel, transport, produkcja mebli kuchennych, czy zakłady mięsne.

Liczącą się dziedzinę gospodarki stanowią **przetwórstwo rolno-spożywcze**

Na terenie gminy największe firmy prowadzą : Eugeniusz Łuniewski: Zakłady Mięsne „Łuniewscy”, Zakłady Mięsne Wyszrzyński ,Dom Weselny Kuczyn oraz Dworek w Klukowie.

Działają również kilka supermarketów, handel w tym pojazdami samochodowymi oraz urzędy, Gminny Ośrodek Kultury, biblioteka, ośrodek zdrowia i szkoły. Te firmy, poza działalnością rolniczą generują zdecydowanie najwięcej miejsc pracy.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców czynnych zawodowo.

BEZROBOCIE

Wykres 3: Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Klukowo w 2004-2015 roku

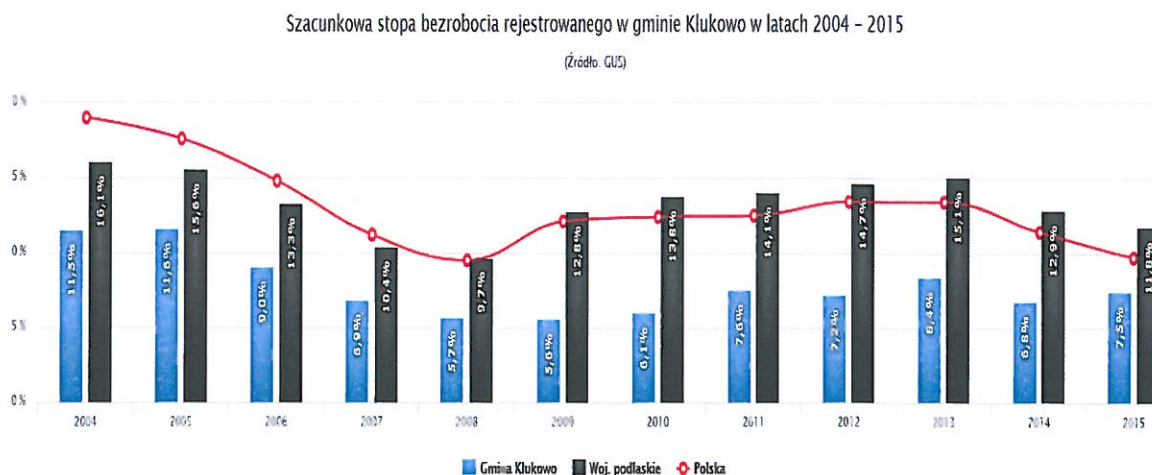

Tabela 2: Stopa bezrobocia w powiecie - porównanie

L.p.	Wyszczególnienie	2010	2012	2015
1.	Liczba osób bezrobotnych	2115	2378	2079
2.	Stopa bezrobocia na terenie powiatu	8,0%	8,8%	7,8%
3.	Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym: *	1940	2164	1855
	- bezrobotni do 25 roku życia	721	747	-
	- bezrobotni do 30 roku życia	-	-	938
	- długotrwale bezrobotni	910	1187	1123
	- bezrobotni powyżej 50 roku życia	373	401	452
	- bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	446	521	-
	- bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	816	857	-
	- bezrobotni bez wykształcenia średniego	1098	1174	-
	- bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	-	-	0
	- bezrobotni samotnie wychowujący, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	56	101	0
	- bezrobotni posiadający, co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	-	-	318
	- niepełnosprawni	55	61	60
	- kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	163	202	-
	- bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	21	27	-
	- bezrobotni po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	0	0	-
	- bezrobotni, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 roku życia	56	-	-

Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Wysokiem Mazowieckiem

* z uwagi na zmianę stanu prawnego poniżej przedstawiamy treść Art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określającego status osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obowiązującego do wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. do dnia 27.05.2014 roku:

„Art. 49. W stosunku do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- 1) bezrobotnych do 25 roku życia,
- 2) bezrobotnych długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, o którym mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2, albo kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- 3) bezrobotnych powyżej 50 roku życia,

- 4) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- 5) bezrobotnych samotnie wychowujących, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- 6) bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- 7) bezrobotnych niepełnosprawnych
  - mogą być dodatkowo stosowane działania określone w art. 50-61a", oraz treść art. 49 po nowelizacji ustawy.

„Art. 49 Osobom będącym w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- 1) bezrobotnym do 30 roku życia,
- 2) bezrobotnym długotrwale,
- 3) bezrobotnym powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotnym korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej,
- 5) bezrobotnym posiadającym, co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- 6) bezrobotnym niepełnosprawnym
  - przysługuje pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych”.

Analizując powyższą tabelę, należy stwierdzić, iż w latach 2010 – 2015 powiat wysokomazowiecki **charakteryzowała znacznie niższa, w stosunku do województwa podlaskiego i kraju, stopa bezrobocia.**

W roku 2015 liczba bezrobotnych w powiecie wysokomazowieckim wynosiła 2079 osoby w tym:

- Do 30 roku życia – 938
- Długotrwale bezrobotni – 1123
- Powyżej 50 roku życia- 452
- Bez kwalifikacji zawodowych – 0
- Niepełnosprawni – 60

Tabela 3: Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach w latach 2015-2016.

Miasto / Gmina	31.12.2015		31.12.2016	
	Ogółem	Ogółem	Ogółem	Kobiety
Powiat	2079	914	1847	763
M. Wysokie Mazowieckie	383	167	346	141
M. i Gm. Ciechanowiec	381	146	349	139
M i Gm. Czyżew	235	107	186	79
Gm. Klukowo	150	56	130	53
Gm. Kobylin Borzomy	74	24	57	15
Gm. Kulesze Kościelne	97	54	81	44
Gm. Nowe Piekuty	123	62	98	46
Gm. Sokoły	200	81	209	84
M. i Gm. Szepietowo	298	148	269	113
Gm. Wysokie Mazowieckie	138	69	122	49

Dane: Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokiem Mazowieckiem

Stopa bezrobocia nie jest dokładnym miernikiem rozmiarów bezrobocia ponieważ zawsze istnieje grupa osób bezrobotnych poszukujących pracy na własną rękę nie rejestrując się, a także wielu rejestruje się tylko po to, by skorzystać z ubezpieczenia zdrowotnego, nie przejawiając zainteresowania podjęciem pracy.

Tabela 4: Bezrobotni z prawem do zasiłku w poszczególnych gminach wg stanu na koniec 2016r.

Miasta Gminy	Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	Procentowy udział w ogólnej liczbie zasiłkobiorców /%/
Powiat	136	100,0
M. Wysokie Mazowieckie	35	25,7
M. i Gm. Ciechanowiec	27	19,9
M i Gm. Czyżew	11	8,1
Gm. Klukowo	6	4,4
Gm. Kobylin Borzomy	3	2,2
Gm. Kulesze Kościelne	3	2,2
Gm. Nowe Piekuty	5	3,7
Gm. Sokoły	11	8,1
M. i Gm. Szepietowo	29	21,3
Gm. Wysokie Mazowieckie	6	4,4

Dane: Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokiem Mazowieckiem

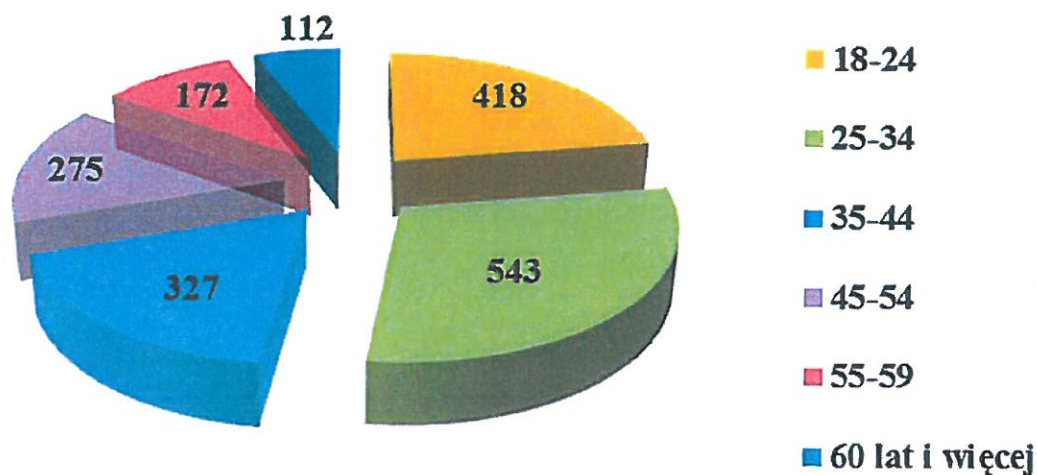
Ze 130 osób bezrobotnych zamieszkałych w gminie Klukowo, wg danych na 31.12.2016 r., jedynie 6 osób posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych, stanowi to 4,4 % udziału w ogólnej liczbie zasiłkobiorców.

W gminie, podobnie jak w powiecie, bardziej niepokojąca od stosunkowo niewielkiej stopy bezrobocia, jest jego struktura.

Wg stanu na 31.12.2016 r. w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających doświadczenia zawodowego. Niepokojąca była również dość duża liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej od 18 do 24 roku życia, w tym osób 45 do 54 roku życia. Stosunkowo najmniej liczną grupą osób bezrobotnych były osoby w wieku 35-44.

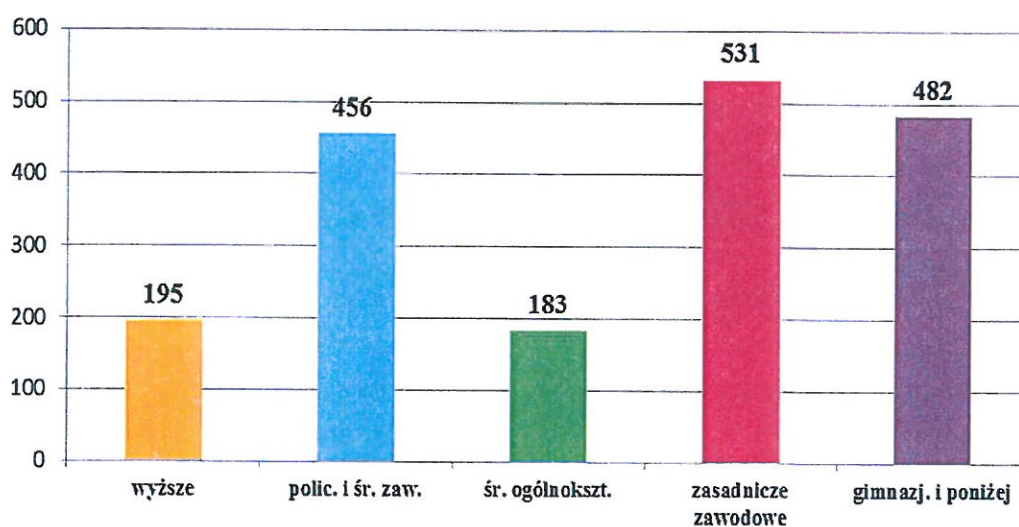
Wykres 4 : Struktura wieku osób bezrobotnych z terenu powiatu.

Dane: Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokim Mazowieckiem

Na koniec 2016 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wysokim Mazowieckiem było zarejestrowanych 195 osób z wykształceniem wyższym. Jedynie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym i średnim zawodowym stanowiły licznější grupę osób. Najmniejsza grupa osób bezrobotnych legitymowała się wykształceniem średnim ogólnym.

Wykres 5: Bezrobotni wg wykształcenia na koniec grudnia 2016 roku z terenu powiatu

Dane : Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokim Mazowieckiem

Podsumowując:

- gmina jako teren rolniczy ma w tym obszarze potencjał i perspektywy dalszego rozwoju,

- poziom bezrobocia w gminie jest niski ,
- na terenie gminy funkcjonują 132 prywatne podmioty gospodarcze, w tym liczącą się dziedzinę gospodarki stanowi rolnictwo, usługi i handel,
- niepokojąca jest liczba osób bez stażu i wykształcenia zawodowego wśród ogółu bezrobotnych,
- niepokojąca struktura bezrobocia w gminie utrzymuje się niezmiennie od kilku lat.
- wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, posiadający wykształcenie zawodowe i niższe.

III. ZASOBY GMINY, OBSZARY SPOŁECZNE I PROGNOZY

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy korzystano z informacji i statystyk jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji działających w obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują instytucje, wykorzystano wiedzę i kompetencje pracowników urzędu gminy na etapie formułowania wniosków i prognoz.

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację jednocześnie o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego.

Publiczne i pozarządowe instytucje wspierają działania społeczne i zapewniają tym samym rozwój gminy.

III.1 EDUKACJA I KULTURA

W roku 2012 w gminie Klukowo edukacja odbywała się na szczeblu przedszkolnym, szkół podstawowych, gimnazjalnym:

- do czterech ośrodków przedszkolnych uczęszczało 60 dzieci,
- w czterech szkołach podstawowych naukę pobierało 343 uczniów
- w gimnazjum - 166 uczniów.

Tabela 5: Liczba dzieci w szkołach w latach 2006-2012.

Rok	2006	2009	2012	Dojeżdżające dzieci w roku 2012
Placówki				
Ośrodki przedszkolne	8	49	60	

Szkoły Podstawowe				
SP w Łuniewie Małym	46	33	41	-
SP w Kuczynie	74	58	48	8
SP Klukowo	190	168	187	47
SP Wyszonki Kościelne	97	71	67	51
Gimnazjum	238	218	166	120
Razem	653	597	569	226, stanowi to 40% uczniów

Dane : szkoły z terenu gminy

W roku 2016 w gminie Klukowo edukacja odbywała się na szczeblu przedszkolnym, szkół podstawowych, gimnazjalnym:

- do czterech ośrodków przedszkolnych uczęszczało 74 dzieci,
- do czterech punktów przedszkolnych uczęszczało 40 dzieci,
- w czterech szkołach podstawowych naukę pobierało 247 uczniów
- w gimnazjum -130 uczniów.

Tabela 6: Liczba dzieci w szkołach.

	Rok	2013	2014	2015	2016
Placówki					
Ośrodki przedszkolne razem		151	110	108	114
„0”- oddział przedszkolny		108	80	45	74
„0”- oddział przedszkolny w Łuniewie Małym		8	10	5	21
„0”- oddział przedszkolny w Kuczynie		49	15	5	21
„0”- oddział przedszkolny w Klukowie		39	39	25	23
„0”- oddział przedszkolny w Wyszonkach Kościelnych		12	16	10	9
PP- punkt przedszkolny		43	30	63	40
PP- punkt przedszkolny w Łuniewie Małym		6	0	10	0
PP- punkt przedszkolny w Kuczynie		0	0	14	0
PP- punkt przedszkolny w Klukowie		22	17	25	40
PP- punkt przedszkolny w Wyszonkach Kościelnych		15	13	14	0
Szkoły Podstawowe razem		245	271	280	247
Szkoła Podstawowa w Łuniewie Małym		33	35	33	29
Szkoła Podstawowa w Kuczynie		25	53	47	43
Szkoła Podstawowa w Klukowie		127	125	136	122
Szkoła Podstawowa w Wyszonkach Kościelnych		60	58	64	53
Gimnazjum		139	134	150	130
Razem		535	515	538	491

Tabela wskazuje na spadek ilości dzieci w szkołach, ale również zwiększającą się dostępność w ośrodkach oraz punktach przedszkolnych.

W placówkach samorządowych dzieci oprócz realizowanej podstawy programowej uczestniczyły w zajęciach dodatkowych:

- zajęcia nauki języków obcych,
- rytmika, gimnastyka korekcyjna,
- małe formy sceniczne
- socjoterapii i logopedii
- oraz brały udział w kołach zainteresowań takich jak: koła plastyczne, ekologiczne, muzyczne, taneczne, historyczne, informatyczne itp.

W roku 2009 wszystkie szkoły z terenu gminy zostały wyposażone w sprzęt do zabaw w ramach programu „Radosna Szkoła-miejsce zabaw”

W roku 2010 do użytku został oddany sprzęt do zabaw w ramach realizacji programu „Moje Boisko”-Orlik 2012”

w roku szkolnym 2010/2011 został zrealizowany projekt „Radosna Szkoła-plac zabaw” przy szkołach podstawowych w Klukowie oraz Wyszonkach Kościelnych.

W okresie wrzesień 2008-czerwiec 2011 w szkołach podstawowych zorganizowane zostały Punkty Przedszkolne w ramach programu marszałka Województwa Podlaskiego. Opieką przedszkolną zostało objętych 60 dzieci 3-5 letnich zamieszkałych na terenie gminy. Program realizowany jest w dalszym ciągu w oparciu o środki własne gminy.

Od 1 lutego 2011r. W szkołach podstawowych realizowany był projekt „Indywidualizacja nauczania w klas I-III”, który został zakończony w czerwcu 2013r. Aktualnie realizowany jest projekt „Mój rozwój dziś szansą na lepsze jutro nasze” skierowany do uczniów klas IV-VI.

Zespół Szkół w Klukowie współpracuje z:

- Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Wysokiem Mazowieckiem;
- Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Ciechanowcu;
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Klukowie;
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komendą Powiatową Policji w Wysokiem Mazowieckiem;
- Młodzieżowym Centrum Kariery w Wysokiem Mazowieckiem.

Placówki samorządowe oprócz kadry pedagogicznej zatrudniają specjalistów logopedów, oligofrenopedagoga, socjoterapeutów, specjalistę terapii pedagogicznej, bibliotekarzy, pedagogów.

Rodzice i opiekunowie dzieci angażują się w wiele działań. W każdej szkole jest powołana Rada Rodziców.

We wszystkich szkołach po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy w nauce oraz rozwijanie zainteresowań uczniów.

W związku z powyższym prowadzone są zajęcia dodatkowe, głównie przedmiotowe (np. z przedmiotów ścisłych, z języków obcych i z przedmiotów humanistycznych) oraz koła zainteresowań (np. koła sportowe, muzyczne, plastyczne, teatralne, językowe itp.).

Wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu i umożliwiają korzystanie z sal gimnastycznych. W czterech szkołach podstawowych funkcjonują świetlice szkolne. Uczęszcza do nich średnio 100 uczniów.

W zakresie organizacji pracy szkoły wskazane byłoby pozyskanie dodatkowych pomieszczeń do realizacji statutowych zadań w zakresie utworzenia świetlicy środowiskowej połączonej z biblioteką szkolną i biblioteką gminną oraz powiększenie bazy szkoły o halę sportową (aktualnie uczniowie szkoły korzystają z niepełnowymiarowej sali gimnastycznej na zmianę z uczniami gimnazjum), co niewątpliwie przyczyniłoby się do rozwoju kultury fizycznej wśród wychowanków szkoły.

Innym wskazanym problemem do uwzględnienia w koncepcji rozwoju gminy jest utworzenie terenów rekreacyjno-sportowych w obszarze gminy zarówno dla potrzeb dzieci jak też dla wszystkich mieszkańców.

W zakresie organizacji wypoczynku dzieci z terenu gminy wskazane jest coroczne pozyskiwanie (lub zabezpieczanie środków własnych) środków na organizację wypoczynku dzieci w czasie ferii zimowych i w okresie wakacji (np. organizacja wyjazdowych form wypoczynku – kolonie, obozy wędrowne lub organizacja wypoczynku w oparciu o bazę własną szkół w formie półkolonii.)

III.2 WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU EDUKACJI:

- W latach 2006-2016 liczba uczniów w gminie spadła o 162, przy dodatkowym wzroście o 114 dzieci w przedszkolach, problemem jest zapewnienie miejsca pracy nauczycielom czynnym zawodowo w pełnym wymiarze czasu pracy.
- Z analizy potrzeb i problemów obszaru edukacji w gminie wynika, iż szkoły są słabiej dofinansowane jeśli chodzi o kwestie remontowe samych budynków oraz sal, łazienek, szatni. Place zabaw wymagają odnowienia i doposażenia. Przy szkołach brakuje także miejsc do aktywnego odpoczynku, boiska wymagają remontów.
- Szkoły potrzebują doposażenia szkolnych pracowni przedmiotowych w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz uzupełnienia księgozbiorów bibliotek szkolnych.
- Występuje niedostateczne zatrudnienie specjalistów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej- logopedy i psychologa, doradcy zawodowego.
- Istnieje potrzeba większej współpracy organizacji pozarządowych z placówkami oświatowymi w celu pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych na dodatkowe wyposażenie i zajęcia pozalekcyjne.

- Reorganizacji wymaga dowóz uczniów.
- Konieczne jest objęcie pomocą socjalną uczniów, którzy w świetle prawa nie kwalifikują się do w/w pomocy, a sytuacja materialna ich rodzin jest trudna.
- Wykonanie terenu rekreacyjnego dla dzieci i ich rodziców na letnie spotkania rodzinne i festyny ogólnoośrodkowe.

W gminie działa Ośrodek Kultury. Pełni on rolę mecenasa kultury i sztuki. GOK posiada pomieszczenia wydzielone z kompleksu UG, OSP, GOK : salę widowiskową na 150 miejsc siedzących, z pomieszczeniem administracyjnym o powierzchni użytkowej– 296 m², scenę zewnętrzną i wewnętrzną, oświetlenie sceniczne, sprzęt audio-video, sprzęt sportowy (stół bilardowy, stoły do tenisa, piłkarzyki, sprzęt rekreacyjny).

W swojej ofercie posiada ponad 15 imprez cyklicznych, które cieszą się szerokim zainteresowaniem i rozgłosem. Każdy mieszkaniec gminy w różnym wieku może znaleźć coś dla siebie, gdyż prowadzone są różnego rodzaju zajęcia: muzyczne, plastyczne, teatralne, recytatorskie.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury funkcjonuje 7 zespołów dziecięcych, młodzieżowych, osób dorosłych i starszych.

- dzieci : ognisko muzyczne, zespół wokalny
- młodzież : koło wokalne
- dorośli:– aerobik, koło strzeleckie, zespół kolędniczy
- starsi : klub seniora
- ogólnie : zajęcia świetlicowe – bilard, tenis stołowy, piłkarzyki, rzutki, gry świetlicowe,: szachy, scrabble, warcaby, karaoke.

Kalendarz stałych wydarzeń w GOK:

- styczeń - Powiatowe Prezentacje Zespołów Kolędniczych w Klukowie
- styczeń/luty - Ferie z GOK
- luty - Powiatowe Spotkanie Klubów Seniora
- marzec - Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Pożarniczej – eliminacje gminne
- marzec - Konkurs Wielkanocny
- maj - Gminne Obchody Międzynarodowego Dnia Dziecka – Festyn Familijny
- czerwiec- Zakończenie Edycji Gminnej Ligi Piłkarskiej Drużyn Amatorskich
- lipiec- Festyn z cyklu imprez pod wspólnym szyldem LGD „Kraina Bobra”
- wrzesień - Wycieczka integracyjna do Wilna

- wrzesień - Inauguracja Edycji Gminnej Ligi Piłkarskiej
- listopad - Konkurs Bożonarodzeniowy
- listopad - Andrzejki w GOK
- grudzień – Spotkanie Opłatkowe

Gminny Ośrodek Kultury jako samorządowa instytucja kultury spełnia również rolę misyjną. Dokłada wszelkich starań aby wzbogacać swoją działalność o wspólne inicjatywy ze stowarzyszeniami oraz wszelkiego rodzaju organizacjami, które prowadzą działalność społeczną i kulturalną.

GOK pragnie uaktywnić środowisko ludzi dorosłych i starszych poprzez odkrywanie i pokazywanie ich codziennych talentów (hobbystów z różnych dziedzin, robótek domowych, pasji literackich i artystycznych). Działa przy placówce Klub Seniorów.

III.3 WNIOSKI I PROGNOZY ROZWOJU KULTURY:

- Dom Kultury potrzebuje poszerzenia oferty skierowanej do grup małych w związku z brakiem pomieszczeń do zajęć tematycznych
- Występuje niedostateczne zainteresowanie młodego pokolenia folklorem i tradycjami regionu.

III.4 KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

W miejscowości Klukowo funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „P.O.Z.” Józef Malinowski, Jacek Lubecki s.c. z filią w Wyszonkach Kościelnych oraz NZOZ Almed również w Klukowie. które świadczą opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy Klukowo.

Liczba kadry medycznej dostępnej dla mieszkańców gminy:

- 2 lekarzy medycyny rodzinnej, 1 pediatra
- 2 pielęgniarki środowiskowe,
- 2 położne środowiskowe – rodzinna

Ważnym problemem zdrowotnym społeczności Klukowa, wynikającym z analizy świadczeń wykonanych w zakresie poradni są :

1. Choroby układu krążenia, nadciśnienia i niewydolność serca
1. Cukrzyca
2. Choroby dróg oddechowych
3. Wypadki w rolnictwie
4. Nowotwory.

Liczba chorych leczonych ogółem dotyczy osób, które są zarejestrowane w zakładach opieki ambulatoryjnej w danym roku, gdyż chorego wlicza się do ewidencji jeden raz, niezależnie od liczby porad w ciągu roku.

W latach 2006-2012 wzrosła liczba chorych ogółem z zaburzeniami psychicznymi leczonych w poradniach zdrowia psychicznego w powiecie. Największy procent osób leczonych to pacjenci chorzy na schizofrenię, zaburzenia depresyjne, zaburzenia depresyjne nawracające. Jest to duży problem, tym bardziej, że jest to choroba wykazująca tendencję wzrostową.

Poradnie w gminie prowadzą również profilaktykę zdrowotną dzieci i młodzieży w podstawowej opiece zdrowotnej, badania EKG, pomiar cukru i cholesterolu oraz szkolenia tematyczne.

Choroba alkoholowa i inne uzależnienia powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Komenda Powiatowa Policji i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje działania w obszarze uzależnień i są to:

- zapobieganie uzależnieniom m. in. poprzez reakcję na łamanie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach w zakresie wczesnego rozpoznawania i zapobiegania uzależnieniom, oraz wypracowanie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia na terenie szkoły ucznia pod wpływem alkoholu bądź środka odurzającego,
- rozszerzanie współpracy Policji z podmiotami zajmującymi się problematyką uzależnień,
- prowadzenie ścisłej kontroli miejsc gromadzenia się młodzieży elementu przestępczego, melin
- prowadzenie edukacji i profilaktyki w szkołach i gimnazjum,
- organizacja wypoczynku dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.

Tabela 7. Liczba przeprowadzonych interwencji w związku z problemem uzależnienia i przemocy w latach 2006-2016.

Rodzaj interwencji	2006 rok	2009 rok	2012 rok		2013 rok
	Interwencje	Niebieska Karta	interwencje	Niebieska Karta	Interwencje

Domowe w związku z uzależnieniem i przemocą	48	3	45	4
---	----	---	----	---

Dane: KPP w Wysokiem Mazowieckiem

Rodzaj interwencji	2014r.		2015r.		2016r.
	interwencje	Niebieska Karta	interwencje	Niebieska Karta	interwencje
Domowe w związku z uzależnieniem i przemocą	43	19	27	11	51

Dane: KPP w Wysokiem Mazowieckiem

Interwencje te przekładają się na organizację pomocy i wsparcia osobom uzależnionym, ich rodzinom i bliskim.

Tabela 8 Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA

Liczba:	2013	2016
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	4	0
wniosków skierowanych do sądu	3	0
przeprowadzonych badań biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	3	0
skontrolowanych punktów w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	5	0

Dane: GKRPA w Klukowie

III.5 WNIOSKI I PROGNOZY DIAGNOSTYCZNE OBSZARU ZDROWIA:

- Głównymi problemami zdrowotnymi mieszkańców gminy Klukowo są:
  - a) choroby układu krążenia w tym: nadciśnienie tętnicze, niedokrwienność serca (zawały), udary mózgu,
  - a) cukrzyca
  - b) wypadki w rolnictwie
  - c) nowotwory.

- Przyczyny powyższe tkwią w słabo rozpowszechnionej informacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, ruch), brak świadomości zagrożeń ze sposobu życia w odniesieniu do profilaktyki chorób cywilizacyjnych.
- W wielu poradniach specjalistycznych ZOZ jest w stanie udzielić większej liczby świadczeń, na wiele usług zapotrzebowanie wzrasta z każdym rokiem.
- Utrzymują się wykroczenia związane ze szkodliwym używaniem alkoholu: zatrzymanie w izbie wytrzeźwień, interwencje domowe oraz przestępstwa kryminalne.
- W grupie młodzieży nastąpił znaczny wzrost ryzykownych zachowań.
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych.
- Konieczne jest zwiększenie możliwości diagnostycznych oraz poprawa dostępności leczenia specjalistycznego.

III.6. OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Występują jednak miejsca, które wymagają wzmoczonej interwencji służb policyjnych. Obsługę gminy Klukowo zapewnia Posterunek Policji w Ciechanowcu, sprawowaną przez jednego dzielnicowego. Według raportu Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckim w latach 2006-2012 odnotowano :

Tabela 9 Przestępczość na terenie gminy Klukowo w latach 2006-2016.

Kategoria	Ilość zdarzeń w 2006 roku	Ilość zdarzeń w 2009 roku	Ilość zdarzeń w 2012 roku	Ilość zdarzeń w 2014 roku	Ilość zdarzeń w 2015 roku	Ilość zdarzeń w 2016 roku
Kradzież	3	1	4	4	6	4
Kradzież z włamaniem	4	-	1	4	3	1
Kradzież samochodu	-	-	-	1	-	-
Przestępstwo rozbójnicze	1	-	-	1	1	-
Bojki i pobicia	-	-	-	1	-	-

Uszkodzenie mienia	-	1	-	1	1	2
Inne	1	1	1	6	1	3
Razem zdarzeń	9	3	6	18	12	10

Tabela 10 : Wykroczenia na terenie gminy Klukowo w latach 2006-2016.

Kategoria	2006 rok	2009 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Przeciwko obyczajności publicznej	-	1	1	-	-	-	-
Przeciwko mieniu	-	2	2	2	-	-	-
Przeciwko porządkowi publicznemu	13	71	44	21	27	13	15
Przeciwko bezpieczeństwu na drogach	78	238	247	438	242	252	316
Razem wykroczeń	91	312	294	461	269	265	331

Dane: KPP w Wysokiem Mazowieckiem

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. W latach 2006, 2009, 2012 na terenie gminy Klukowo prowadzono szereg programów edukacyjnych i prewencyjnych m.in.: Działania „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczne wakacje”, „Bezpieczna droga do szkoły/domu”, „Nie bądźmy obojętni”, „ Stop patologiom”. Realizowano Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii, Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Polska dla dzieci”. W latach 2013,2014,2015,2016 na terenie gminy Klukowo prowadzono także szereg programów edukacyjnych i prewencyjnych m. in.:

- „Bezpieczna droga do szkoły/domu”
- „Bezpieczne ferie”
- „Bezpieczne wakacje”
- „Nie bądźmy obojętni”
- ""(Nie) Bezpieczny internet”

- „Bezpieczny Senior”
- „Nie ufaj bezGRANICznie”

Realizowano krajowe programy „ Stop Patologiom”, „Ogólnopolski Głos Profilaktyki” ukierunkowane na zagrożenia związane z alkoholizmem, narkomanią, przemocą oraz odpowiedzialnością prawną nieletnich.

Z dotychczasowych analiz stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, wynika, iż najważniejsze potrzeby i problemy obszaru bezpieczeństwa w gminie winny być realizowane w następujących obszarach:

Przemoc w rodzinie

- prowadzenie działalności edukacyjnej wśród, nauczycieli, rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- współdziałanie instytucji pomocowych,
- zaangażowanie instytucji pomocowych w realizację procedury „Niebieskie karty”,
- szkolenie policjantów z zakresu interwencji kryzysowej i współpracy międzyinstytucjonalnej
- udział pracowników socjalnych w konferencjach i spotkaniach organizowanych przez Komendę Powiatową Policji w Wysokiem Mazowieckiem dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Alkoholizm i narkomania

- zapobieganie uzależnieniom m.in. poprzez reakcję na łamanie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii;
- prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach w zakresie wczesnego rozpoznawania i zapobiegania uzależnieniom;
- rozszerzenie współpracy Policji z podmiotami zajmującymi się problematyką uzależnień;
- prowadzenie ścisłej kontroli miejsc gromadzenia się młodzieży oraz elementu przestępczego;

BEZPIECZEŃSTWO W RUCHU DROGOWYM

- eliminowanie miejsc niebezpiecznych na drogach w celu przeciwdziałania zagrożeniom w ruchu drogowym,
- skuteczne ujawnianie nietrzeźwych oraz będących pod wpływem innych środków odurzających uczestników ruchu drogowego,
- zdecydowana walka z „piractwem drogowym” ze szczególnym uwzględnieniem okolic szkół.

Inne

- prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych z zakresu poprawy bezpieczeństwa osób starszych, szczególnie narażonych na oszustwa dokonywane metodą: „na wnuczka”, „na elektryka „ i innych;
- prowadzenie działań edukacyjnych z pracownikami szkół i urzędów w zakresie trybu postępowania w przypadku ujawnienia zagrożenia terrorystycznego;
- prowadzenie działań informacyjnych w celu lepszego wykorzystania narzędzia jakim jest „ Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa”.

Gmina Klukowo uchodzi za bezpieczną. Komenda Powiatowa Policji osiąga dobre wyniki w zakresie wykrywalności najbardziej dokuczliwych przestępstw.

Liczba wykroczeń nie przekracza 100 w roku, przestępstw ustabilizowała się na poziomie około kilku rocznie. Jedynie wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu na drogach wciąż wzrastają.

Dodatkowo nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa Ochotnicza Straż Pożarna. Najczęściej strażacy biorą udział w akcjach pożarowych i akcjach ratunkowych w trakcie wypadków komunikacyjnych.

Analizując sytuację pożarową i miejscowych zagrożeń w powiecie wysokomazowieckim można zaobserwować ciągłe rozszerzanie obowiązków jednostek Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego pomimo tego, iż ogólna ilość interwencji kolejny rok ma tendencję spadkową.

W 2016 r. zanotowano 139 t.j. o 70 interwencji więcej w stosunku do 2012 roku. Odnotowano 14 pożarów w 2016 roku. Wzrost ilości zdarzeń jest związany z większą ilością, niż w poprzednich latach, nawałnic i gwałtownych opadów atmosferycznych. Generalnie liczba podejmowanych interwencji jest nadal bardzo wysoka, co jest związane z występowaniem różnego rodzaju miejscowych zagrożeń: wypadków drogowych, gwałtownych opadów atmosferycznych, wichur, nietypowych zachowań zwierząt i innymi nietypowymi zdarzeniami. Pożary powstają najczęściej z powodu nieostrożności osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, wad urządzeń elektrycznych, nieprawidłowej eksploatacji urządzeń grzewczych oraz w wyniku podpaleń.

Wiele podejmowanych interwencji ma związek ze złym stanem infrastruktury komunalnej. Sytuacja ta powoduje zwiększenie roli i znaczenia straży pożarnych, co wiąże się z koniecznością wyposażania jednostek Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego w specjalistyczny sprzęt i urządzenia umożliwiające realizację nałożonych obowiązków. Zarówno strażacy zawodowi jak i ochotnicy systematycznie szkolą się, czego efektem jest umiejętność niesienia sprawnej i profesjonalnej pomocy w sytuacjach zagrożenia.

Tabela 11 Statystyka zdarzeń na terenie Gminy Klukowo w roku 2016.

Gmina Klukowo

Rodzaj zdarzenia	Meldunki spełniające warunki	Zalogi OSP w KSRG	Zalogi OSP poza KSRG	Ofiary śmiertelne dzieci	Ofiary śmiertelne inne	Ranni dorośli	Ranni strażacy	Ranne dzieci	Straty ogólne	Wartość urutowanego mienia
Pozar	14	19	2	0	0	0	0	0	9,6	2032
Miejscowe zagrożenie	124	145	45	0	0	8	0	2	768,3	1688
Alarm fałszywy	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem:	139	165	47	0	0	8	0	2	777,9	3720

Dane KPPSP Powiatu

Na terenie gminy działa 8 przygotowanych i przeszkolonych OSP: w Klukowie, w Kuczynie, w Lubowiczu Wielkim, w Łuniewie Wielkim, w Piętkach Gryzkach, w Sobolewie, w Trojanowie, w Wyszonkach Kościelnych.

Tabela 12 WYSZKOLENIE JEDNOSTEK OSP W KLUKOWIE (stan na 31.12.2016 r.)

Jednostka	Liczba strażaków przeszkolonych							Aktualne badania lekarskie
	Szeregowy OSP	Naczelnicy OSP	Dowódcy OSP	Kierownicy konserwa-torzy sprzętu OSP	Z zakresu ratowni-ctwa techniczne-go	Ratownicy kpp (kurs kwalifikowa-nej pierwszej pomocy)	Współpraca z LPR	
Klukowo	26	4	2	7	6	9	12	25

Dane KPPSP Powiatu

Tabela 13. Wyjazdy jednostki OSP w latach 2006-2016 w gminie Klukowo

Jednostka OSP	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Suma
Klukowo	41	27	59	27	44	59	44	57	25	39	67	493

Dane KPPSP Powiatu

III.7 WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA:

- Gminę można uznać za bezpieczną, istotne zagrożenie na terenie gminy niesie zwiększające się z roku na rok nasilenie ruchu samochodowego.
- Obszar do wzmocnienia w sferze bezpieczeństwa to przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Mieszkańcy oczekują szybkiej i zdecydowanej reakcji ze strony policjantów oraz łatwego dodzwonienia się po interwencję do dyżurnego.
- Należy dążyć do utrzymania tendencji organizacji zawodów OSP, gdyż ukazują one gotowość drużyn lokalnych.

- Doskonalenie funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości sił i środków.
- Doskonalenie systemu rozpoznawania, analizowania zagrożeń pożarowych oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.
- Działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

III.8 OSOBY ZALEŻNE: STARSZE ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNE

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie.

Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

Według danych Urzędu Gminy Klukowo liczba ludności w wieku 60/65 lat i powyżej w latach 2006 – 2016 sukcesywnie rosła:

2006 r. – 947 osób
2009 r. – 979 osób
2012 r. – 988 osób
2013 r. – 987 osób
2014 r. – 990 osób
2015 r. – 983 osób
2016 r. – 994 osób

W miejscowości funkcjonuje KLUB Seniora, który skupia ok. 30 członków, mieszkańców gminy w wieku 60+. Powołano go 13 lutego 2005 roku.

KLUB SENIORA prowadzi aktywną działalność rozwijając swoje zainteresowania poprzez udział w zajęciach takich jak: warsztaty plastyczno-rękodzielnicze, literacko-dyskusyjne, sportowe (aerobic, gimnastyka, korzystanie ze sprzętu rehabilitacyjnego itp.) oraz sprzętu video (wspólne oglądanie fotografii i filmów z wycieczek, spotkań i innych imprez). Ponadto ściśle współpracuje z innymi organizacjami z terenu gminy realizując wspólne projekty. Działalność Klubu opiera się również na :

- działalności chóru Klubu Seniora;
- wspólnych wyjazdach członków Klubu;
- udziale Klubu w przeglądach Twórczości Klubu Seniora;
- wspólnych obchodach imienin członków Klubu;
- reprezentowaniu Klubu na imprezach i uroczystościach gminnych i powiatowych.

W 2012 roku GOPS w Klukowie udzielał wsparcia z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 90 rodziny
- niepełnosprawność – 27 rodzin
- długotrwała lub ciężka choroba – 72 rodziny

natomiast w 2016 roku GOPS w Klukowie udzielał wsparcia z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 88 rodzin
- bezdomność 1 osoba
- potrzeby ochrony macierzyństwa 54 rodzin
- bezrobocia 38 rodzin
- niepełnosprawności 29 rodzin
- długotrwałej lub ciężkiej choroby 67 rodzin
- bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych 10 rodzin
- alkoholizmu 1 rodzina
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 1 rodzina
- zdarzenie losowe 15 rodzinnych
- oraz klęski żywiołowej 59 rodzin.

Świadczeniobiorcami systemu pomocy społecznej w 2016 roku w przeważającej mierze były osoby w wieku aktywności zawodowej (18-59). **Drugą grupę stanowili odbiorcy w wieku 60 i więcej lat (wiek emerytalny).**

Dane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z Wysokiego Mazowieckiego wskazują, że w samym 2012 roku zostało wydanych 37 orzeczeń nowych, co pokazuje wzrastający problem w gminie.

Tabela 14 Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2006- 2012

Rok	Liczba orzeczeń o niepełnosprawności	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności
2006	1	2
2009	7	10
2012	10	37

Dane PZdsON w Wysokiem Mazowieckiem

Dane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wysokiem Mazowieckiem wskazują, że w samym 2016 roku zostało wydanych 118 orzeczeń o niepełnosprawności oraz 602 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w powiecie wysokomazowieckim, co pokazuje wzrastający problem.

Tabela 15 Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013- 2016 w powiecie wysokomazowieckim

Rok	Liczba orzeczeń o niepełnosprawności	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności
2013	98	536
2014	109	478
2015	110	545
2016	118	602

Dane PZdsON w Wysokim Mazowieckiem

Przedstawione dane mogą nie pokrywać się ze stanem faktycznym. Orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności mogą wydawać powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności zgodnie z art. 6 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011.127.721 z późn. zm.). Liczba podanych orzeczeń dotyczy wyłącznie osób, które złożyły wnioski (jedna osoba mogła złożyć wniosek kilka razy w danym roku) w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wysokim Mazowieckiem. Ponadto Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Wysokim Mazowieckiem nie ma możliwości wyodrębnienia danych z poszczególnych gmin, w związku z czym wartości podane w tabeli nr 15 dotyczą liczby wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i orzeczeń o niepełnosprawności z terenu całego powiatu.

W związku z powyższym można jedynie oszacować procentowe dane osób niepełnosprawnych. Szacunkowo ocenia się, że 15% populacji naszego kraju to osoby niepełnosprawne, zatem należy założyć, iż na terenie gminy mieszka około 700 osób niepełnosprawnych.

W gminie niepełnosprawne dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym mają możliwość uczestnictwa w środowisku z rówieśnikami. W roku 2012 uczęszczało 11 dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności i 6 dzieci z opinią Poradni Psychologiczno Pedagogicznej o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

III.9 WNIOSKI I PROGNOZA OBSZARU OSÓB STARSZYCH ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNYCH :

- Występuje izolacja osób starszych, samotnie mieszkających i osób niepełnosprawnych.
- Brak na terenie gminy instytucji, która świadczyłaby osobom tego potrzebującym usługi/opieki całodobowej.

- Należy prowadzić własne rozpoznanie i monitorowanie sytuacji osób zależnych w gminie.
- Należy stale współpracować z partnerami społecznymi w obszarze niepełnosprawności i włączenia społecznego osób starszych.
- Należy podejmować działania na rzecz upowszechnienia Klubu Seniora i działalności NGO na rzecz osób niepełnosprawnych.
- W celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu ważne jest umożliwienie nauki dzieciom niepełnosprawnym fizycznie i umysłowo naukę wraz ze swoimi zdrowymi rówieśnikami.
- Rozważyć powołanie podmiotu ekonomii społecznej w zakresie usług wzajemnych (opiekuńczych i innych dla seniorów i osób z niepełnosprawnością).

III.10 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

System pomocy społecznej, jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Klukowo realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dn. 01.01.2012r. oraz ustawa a dnia 4 listopada 2016r. o wspieraniu Kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem” nałożyła na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” nakłada na OPS obowiązek obsługi administracyjno-technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych.

W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Wysokie mazowieckiem, Prokuraturą Rejonową, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, ze szpitalem w Wysokiem Mazowieckiem oraz Szpitalem Psychiatrycznym w Choroszcy, Domami Pomocy Społecznej województwa podlaskiego i województw

ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Wysokim Mazowieckiem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokim Mazowieckiem, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, parafiami Rzymsko-Katolickimi, dzielnicowymi i Komendantem Policji w Wysokim Mazowieckiem, Szkołami podstawowymi Gimnazjum oraz Szkołami ponadgimnazjalnymi z terenu powiatu wysokomazowieckiego (ich pedagogami i Radami Rodziców), z przedstawicielami stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, a także z radnymi i sołtysami z terenu gminy oraz organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje **działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.**

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki gminne. W Ośrodku zatrudnionych jest aktualnie 6 osób z kierownikiem łącznie.

Tabela 16 Budżet na zadania Pomocy Społecznej

ROK	KWOTA
2006	1 254 720
2009	726 817
2012	751 711
2013	2 207 955
2014	2 103 510
2015	2 259 620
2016	5 621 079

Dane: GOPS Klukowo

Na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w gminie w 2012r. Wydano 751 711 zł. obejmując pomocą 163 rodzin. Natomiast w 2016 roku 5 621 079 zł. z czego 313 407 zł. wydatkowano na realizację świadczeń z pomocy społecznej i objęto pomocą aż 163 rodziny. Należy zaznaczyć, iż od 2016 roku GOPS Klukowo realizuje ustawę z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

Najwięcej środków, aż 761 104 zł w roku 2006 przyznano na wypłatę zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową (susza). Natomiast w 2016 roku wydatkowano, aż 2 821 422 zł na wypłatę świadczenia wychowawczego (500+).

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów które określa art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazują poniższe tabele:

Tabela 17. Powody przyznawania pomocy w latach 2006-2012

	L rodzin rok 2006	L osób rok 2006	L rodzin rok 2009	L osób Rok 2009	L rodzin rok 2012
Ubóstwo	17	51	94	402	90
Potrzeba ochrony macierzyństwa	35	227	52	301	54
W tym: Wielodzietność	34	225	48	292	51
Bezrobocie	54	220	47	199	40
Niepełnosprawność	29	85	25	72	27
Długotrwała lub ciężka choroba	96	374	88	340	72
Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	6	24	23	64	8
W tym:	3	11	9	13	6
Rodziny niepełne					
Rodziny wielodzietne	0	0	5	25	0
Zdarzenie losowe	1	6	5	10	3

Tabela 18 Powody przyznawania pomocy w latach 2013-2016

	Liczba rodzin 2013r.	Liczba osób 2013r.	Liczba rodzin 2014r.	Liczba osób 2014r.	Liczba rodzin 2015r.	Liczba osób 2015r.	Liczba rodzin 2016r.	Liczba osób 2016r.

Ubóstwo	98	345	100	371	88	347	88	317
Sieroctwo	1	2	1	1	1	1	0	0
Bezdomność	1	1	1	1	1	1	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	55	313	55	309	53	299	54	305
w tym wielodzietność	52	299	52	293	49	280	47	269
Bezrobocie	50	186	48	179	38	143	38	143
Niepełnosprawność	31	85	32	101	24	67	29	68
Długotrwała lub ciężka choroba	77	264	70	252	63	224	67	213
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	7	30	12	46	7	25	10	44
W tym:								
rodziny niepełne	6	26	10	38	6	23	6	24
rodziny wielodzietne	0	0	0	0	0	0	1	11
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	0	0	0	0	1	1	1	4
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	1	3	0	0	1	4
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	1	6	2	4	1	6	15	34

Sytuacja kryzysowa	1	5	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	9	30	0	0	21	63	59	170

Dane GOPS Klukowo

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc jest ubóstwo, długotrwała choroba oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Tabela 19 Rzeczywista liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w okresie 2014-2016

Wyszczególnienie	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	158	145	163	183	179	175	163
Liczba osób objętych pomocą społeczną	641	596	630	672	695	659	588

Dane GOPS Klukowo

Dane wykazują, że z pomocy społecznej najwięcej rodzin korzystało w 2013 roku- 183 rodzin (672 osób) natomiast w 2016r. liczba ta spadła i było to 20 rodzin mniej.

GOPS w Klukowie realizował projekt pt "Pomoc osobom objętym pomocą OPS" od 2008r. w ramach Priorytetu VII Promocja Integracji Społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Projekt jest skierowany do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w GOPS Klukowie. W 2008 roku w projekcie wzięło udział 6 osób (6 kobiet) korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, były to osoby długotrwale bezrobotne. W ramach projektu zorganizowano szkolenia dla 6 osób: szkolenie z psychologiem- "Trening umiejętności psychospołecznych", szkolenie prowadzone przez doradcę zawodowego- "Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy i pośrednictwo zawodowe", „Podstawy obsługi komputera" prowadzone przez informatyka, szkolenie z pedagogiem. Wszyscy uczestnicy projektu zostali objęci kontraktami socjalnymi, otrzymali wsparcie finansowe, 6 osób zakończyło udział w projekcie.

W 2009 roku w projekcie wzięło udział 10 osób(10 kobiet)korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. 3 osoby powróciły do projektu. W ramach projektu zorganizowano szkolenie- "Doradztwo zawodowe" dla 10 osób, "Trening umiejętności psychospołecznych" dla 10 osób, "Opiekunka nad dziećmi, osobami starszymi, niepełnosprawnymi "-szkolenie dla 5 osób, "Usługi gastronomiczne"- szkolenie dla 5 osób. Ze wszystkimi uczestnikami projektu podpisano kontrakty socjalne, udzielono wsparcia dochodowego. Łącznie z rokiem 2008 13 osób zakończyło udział w projekcie.

W 2010 roku w projekcie uczestniczyło 18 osób(12 kobiet, 6 mężczyzn)- świadczeniobiorców pomocy społecznej.3 osoby po raz kolejny wzięły udział w projekcie,

15 osób uczestniczyło po raz pierwszy. Zorganizowano szkolenia: "Trening umiejętności psychospołecznych" dla 18 osób, "warsztaty aktywnego poszukiwania pracy" dla 18 osób, "kwalifikacje zawodowe, określenie potrzeb szkoleniowych" dla 18 osób, "kucharz" dla 6 osób, "organizacja przyjęć okolicznościowych" dla 6 osób, "Obsługa wózków widłowych" dla 6 osób. 18 osób objęto kontraktami socjalnymi i wsparciem dochodowym.

W 2012 roku w projekcie uczestniczyło 22 osoby (16 kobiet, 6 mężczyzn)-świadczeniobiorców pomocy społecznej. 2 osoby po raz kolejny wzięły udział w projekcie. 20 osób uczestniczyło po raz pierwszy. Zorganizowano szkolenia: "Trening umiejętności psychospołecznych" dla 22 osób, "warsztaty aktywnego poszukiwania pracy" dla 22 osób, "kwalifikacje zawodowe, określenie potrzeb szkoleniowych" dla 22 osób, kurs prawo jazdy Kat.B dla 10 osób, Kurs prawo jazdy Kat.C dla 6 osób. 22 osoby objęto kontraktami socjalnymi i wsparciem dochodowym.

W 2013 roku w projekcie wzięło udział 23 osoby (12 kobiet i 11 mężczyzn)-świadczeniobiorców pomocy społecznej. 3 osoby po raz kolejny uczestniczyły w projekcie. 20 osób wzięło udział w projekcie po raz pierwszy. Zorganizowano szkolenia "Trening umiejętności psychospołecznych" dla 23 osób, "Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy" dla 23 osób, "Kwalifikacje zawodowe, określenie potrzeb szkoleniowych" dla 23 osób, kurs prawo jazdy kat.B dla 18 osób, kurs prawo jazdy Kat. C 5 osób, szkolenie "Catering-obsługa przyjęć okolicznościowych" dla 6 osób.

W związku ze stałą liczbą rodzin potrzebujących wsparcia w tym zakresie działania ośrodka powinny znaleźć dodatkowe specjalistyczne doradztwo- psychologów, asystentów rodzinnych, czy grupy wsparcia/edukacji dla tychże rodzin. Niezbędne jest zaplanowanie działań w tym zakresie w najbliższym czasie.

Gmina wypłaca swoim podopiecznym świadczenia rodzinne, przyznawane na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1518 ze zm.) W roku 2016 wypłacono około 1 399 988 zł. świadczeń w tym: rodzinnych i przysługujących dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania, świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłku pielęgnacyjnego, specjalny zasiłek opiekuńczy, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenie rodzicielskie.

Z zakresu świadczeń rodzinnych wypłacono jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka to jest w:

2006 roku - 61 osobom

2009 roku - 49 osobom,

2012 roku - 36 osobom,

2013 roku - 37 osobom,

2014 roku - 41 osobom,

2015 roku - 42 osobom,

2016 roku - 36 osobom.

Ponadto gmina realizuje ustawę z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłku dla opiekuna (t.j. Dz. U. Z 2016 roku poz. 162 ze zm.). W roku 2016 wypłacono w/w świadczenia na kwotę 39 243 zł.

Gmina realizuje ustawę z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. Z 2017 roku poz. 489) i w związku z tym na realizację w/w ustawy w 2016 roku wypłaciła 39 460 zł.

Gmina wypłaca „pomoc materialną dla uczniów” realizując ustawę z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2016 roku poz. 1943 ze zm.) W związku z jej realizacją gmina w 2016 roku wypłaciła 74 483 zł.

III.11 WNIOSKI I PROGNOZA OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ:

Z powyższych danych wynika, że pomoc była adresowana w pierwszej kolejności do osób w wieku produkcyjnym. Osoby te bardzo często nie są w stanie zaspokoić sobie i swoim rodzinom podstawowych potrzeb życiowych i bytowych. Znaczną część grupy odbiorców pomocy społecznej stanowiła młodzież oraz dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, którym dofinansowano obiady w szkołach i przedszkolach.

- Główną przyczyną korzystania z pomocy instytucji przez rodziny jest ubóstwo, długotrwała choroba oraz potrzeba ochrony macierzyństwa . Pomoc była adresowana w pierwszej kolejności do osób w wieku produkcyjnym.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz asystenturę rodziny.
- Dane demograficzne pokazują, że w najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku polegające na zapewnieniu im częściowej lub całodobowej opieki.
- Ważną grupą do objęcia wsparciem są gospodarstwa domowe rolników indywidualnych posiadających gospodarstwa rolne o powierzchni od 1- 2 ha użytków rolnych, bez dodatkowych źródeł dochodu.

Organizacje pozarządowe, działające na terenie gminy KLUKOWO wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Rokrocznie w budżecie gminy w ramach Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2012-2016 zabezpieczane są środki na wsparcie finansowe działań organizacji. W roku 2016 gmina zleciła zadania dla NGO w priorytetowych obszarach:

1. Działalność wspierającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
2. Wspieranie kultury fizycznej, sportu i oświaty ,
3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
4. Upowszechnianie wiedzy ekologicznej,
5. Promocja zatrudnienia i aktywizacji społecznej.

Poza trybem konkursowym każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców może zostać współfinansowane przez tryb pozakonkursowy. Gmina jest otwarta na inicjatywy społeczne.

Rozwiązywanie problemów społecznych bez budowania zaplecza zasobów jest niemożliwe. Nawiązanie długofalowej współpracy i pozytywnych relacji, szczególnie z podmiotami instytucjonalnymi (np. samorządowymi, społecznymi, gospodarczymi, kościelnymi) pozwala wykorzystać kompetencje różnych podmiotów i gromadzić istniejące najlepsze doświadczenia, stanowiąc dobre wsparcie. Każda instytucja i grupa nieformalna, czy osoba indywidualna dysponuje zasobami materialnymi, bądź kapitałem. Ten kapitał traktowany jest jako dobro najwyższej wartości na rynku społecznym i gospodarczym XXI w.

IV .CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować plan rozwoju społecznego gminy, przygotować konspekt działań zgodny z wcześniej wypracowaną wizją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji. Pozwolą one przybliżyć nas do wcześniej ustalonych założeń.

Z zebranych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cele strategii.

IV.1 OBSZARY PROBLEMOWE

Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby zgłoszone przez instytucje poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano **obszary problemowe**, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności lokalnej gminy KLUKOWO na lata 2014-2022.

Są to :

I OBSZAR: WSPIERANIE RODZINY I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM

II OBSZAR : ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM
III OBSZAR: WZMOCNIENIE SYSTEMU WSPARCIA I AKTYWNOŚCI OSÓB
CHORYCH, STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH
IV OBSZAR: BUDOWANIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA
OBSZAR V: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

V. WIZJA

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy za 10-12 lat, do roku 2022. Określa bardzo ogólnie do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmujemy działania strategiczne. W trakcie prac nad strategią została więc zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

**GMINA KLUKOWO TO MIEJSCE,
GDZIE LUDZIE ŻYJĄ GODNIE,
SĄ AKTYWNI, OPERATYWNI, WYKSZTAŁCENI
I ŚWIADOMI WŁASNEGO DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO.**

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w GMINIE i destabilizujących życie mieszkańców. Zapewnienie odpowiednich warunków do prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin jest podstawowym zadaniem aktywnej i skutecznej polityki lokalnej. Zintensyfikowanie ukierunkowanych działań pomocy społecznej ma doprowadzić do życiowego usamodzielniania i umiejętności rozwiązywania własnych problemów

Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji

socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Realizacja celów zawartych w strategii możliwa będzie poprzez realizację wypracowanych kierunków działań, opracowanie, wdrażanie i monitorowanie tworzonych harmonogramów roboczych, projektów i programów celowych.

VI. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI

VI.1 CEL STRATEGICZNY I: WSPIERANIE RODZIN I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM

Cel strategiczny	L.p.	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności
WSPIERANIE RODZIN I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM	1.	Zwiększenie dostępu do usług specjalistów : logopedy, terapeuty, psychologa dziecięcego i innych	szkoły , Poradnia PP, GOPS	Środki własne instytucji,	Liczba pozyskanych specjalistów,
	2.	Edukacja rodziców poprzez pracę socjalną, asystenturę rodziny. Pozyskanie i praca z asystentem rodziny.	GOPS , NGO	Środki własne	Liczba pozyskanych specjalistów, asystentów rodziny w gminie,
	3.	Organizacja programów i projektów edukacyjnych ukierunkowanych na rodziców- szkół,	Szkoły , GOPS , GKRPA	Środki własne instytucji,	Liczba realizowanych programów, projektów na rzecz rodzin,
	4.	Budowa systemu wsparcia dla osób i rodzin w kryzysach.	GOPS	Środki własne instytucji,	Liczba realizowanych programów, projektów na rzecz rodzin,
	5.	Przygotowanie i realizacji oferty skierowanej do dzieci , w tym z ubogich rodzin	GOPS , szkoły	GOPS	Ilość i zakres oferty
	6.	Kontynuacja prowadzenia: świetlic dla dzieci przy szkołach, świetlicy dla młodzieży, dożywiania, wypoczynku i zajęć dla dzieci, stypendiów socjalnych	Szkoły GOPS	Środki własne instytucji,	Ilość dzieci objętych opieką
	7.	Tworzenie warunków do realizacji programów terapeutycznych.	Szkoły	Środki własne i pozyskane	Ilość realizowanych programów

8.	Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych	Szkoły	Środki własne i pozyskane z różnych źródeł np. Urząd Marszałkowski	Ilość wspieranych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych Liczba stypendiów i działań na rzecz zdolnych dzieci,			
9.	Kontynuacja współpracy w zakresie wspierania rodziny z poradni informacyjno-konsultacyjnej w Wysokiem Mazowieckim	Szkoły, poradnia	Środki własne	Ilość dzieci i młodzieży korzystających z poradni			
10.	Promocja dobrych praktyk na rzecz rodzin i dobrych wzorców wychowania.	Szkoły, GOPS	Środki własne instytucji	Ilość programów promocyjnych i kampanii			
11.	Programy edukacyjne dla rodzin .	GOPS	Środki własne instytucji	Ilość wdrożonych programów			
12.	Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.	GOPS, Szkoły UG	Środki własne instytucji	Ilość miejsc gdzie można uzyskać informację. Wydanie informatora o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie,			
13.	Budowanie lokalnych partnerstw na rzecz pozyskiwania zewnętrznych środków na usługi dla rodzin.	UG, GOPS,	Środki własne instytucji	Ilość zawiązanych partnerstw Wzrost poczucia zaangażowania samorządu w sprawy rodziny wśród mieszkańców.			
14.	Tworzenie partnerstw z NGO, kościołem i instytucjami pracującymi na rzecz ubóstwa.	NGO, Kościół, JST, GOPS	W ramach działalności NGO, JST, Kościoła i GOPS	Utworzone partnerstwo Wzrost poczucia zaangażowania samorządu w sprawy rodziny wśród mieszkańców.			

	15.	Przygotowanie i realizacja projektów celowych do różnych grup wykluczonych (np. bezrobotnych, ubogich)	NGO, GOPS, JST	Środki UE i inne	Ilość projektów realizowanych na terenie gminy z różnych funduszy
--	-----	---	----------------	------------------	---

VI.2 CEL STRATEGICZNY II : ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM

Cel strategiczny	L.p.	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności
ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM	1.	Współpraca podmiotów rynku pracy, w tym publicznych i niepublicznych w obszarze przeciwdziałania bezrobociu.	PUP, ROPS, UG, GOPS, NGO	Środki własne instytucji i NGO	Uczestniczenie w różnego rodzaju partnerstwach na rzecz zatrudnienia i rozwoju ekonomii Społecznej
	2.	Rozwój działań aktywnej integracji i ekonomii społecznej – informowanie o możliwościach uzyskania środków na rozwój Ekonomii Społecznej (współpraca z OWES).	OWES, GOPS, JST	Środki UE i PFRON	Nawiązanie współpracy z OWES i podejmowanie działań do powołania podmiotu ekonomii społecznej na terenie gminy
	3.	Pozyskiwanie funduszy na aktywizację grup znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy.	JST, NGO, GOPS	Środki UE i PFRON, Fundusz Pracy KFS	Tworzenie projektów o środki UE
	4.	Opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród młodzieży do 35 roku życia, osób z niskim wykształceniem, bezrobotnych rolników.	JST, NGO, GOPS	Środki UE i PFRON	Tworzenie projektów o środki UE
	5.	Profilaktyka i redukowanie psychospołecznych	GOPS PUP	Środki własne instytucji	Organizowanie, spotkań

	skutków bezrobocia.			informacyjnych , ilość osób objętych wsparciem
6.	Prowadzenie prac społecznie użytecznych, robót interwencyjnych, staży i kontraktów socjalnych dla osób nieaktywnych.	JST, NGO	Środki UE i własne	Ilość osób biorących udział w stażach i innych formach
7.	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia.	PUP, GOPS	Środki własne instytucji	Ilość uzyskanych informacji od PUP , wspólne inicjatywy z GOPS i PUP

VI.3 CEL STRATEGICZNY III: WZMOCNIENIE SYSTEMU WSPARCIA I AKTYWNOŚCI OSÓB CHORYCH, STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel strategiczny	L.p.	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności
	1.	Rozwijanie systemu pomocy/usług osobom starsym, chorym i niepełnosprawnym w ich środowisku zamieszkania:- rozwój usług opiekuńczych, zatrudnienie większej liczby osób z kwalifikacjami do pracy z osobami starszymi i samotnymi, prowadzenie klubów seniora , organizowanie zajęć warsztatowych dla niepełnosprawnych	GOPS , PCPR ,	Środki PFRON , ROPS , własne GOPS , GOK	Liczba usług opiekuńczych Liczba zatrudnionych osób z kwalifikacjami do pracy z osobami starszymi i samotnymi, Liczba osób w Klubie Seniora, liczba przedsięwzięć w Klubie,
	2.	Kontynuacja likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych: - umożliwienie pokonywania różnych poziomów w miejscach gdzie występują różnice wysokości, - systematyczne przystosowywanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności	PCPR , PFRON	Środki PFRON i środki UE	Ilość barier które zostały zlikwidowane , Analiza pod kątem dostosowania obiektów użyteczności publicznej do potrzeb ON

	publicznej					
3.	Udział w projektach celowych na rzecz osób niepełnosprawnych.	NGO , PCPR, GOPS	Środki PFRON i środki UE, i ROPS	Ilość osób objętych wsparciem		
4.	Edukacja w zakresie bezpieczeństwa w gospodarstwach rolnych.	Izby Rolnicze, Ośrodki Doradztwa	Środki własne instytucji	Ilość objętych rolników		
5.	Upowszechnienie informacji o zdrowym stylu życia. Zaangażowanie i wspieranie organizacji pozarządowych, służby zdrowia (służb specjalistycznych) do prowadzenia szeroko zakrojonej akcji na rzecz zdrowego stylu życia.	Służba Zdrowia, szkoły, JST, GOPS, WTZ	Środki własne instytucji,	Ilość akcji profilaktyczno – leczniczych i ilość objętych osób		
6.	Informowanie o możliwościach ubiegania się o dofinansowanie nauki, likwidacji barier, zakupu sprzętu, uzyskanie dofinansowania na uzyskanie miejsca pracy w tym w ekonomii społecznej.	OWES, PCPR, PFRON	Środki własne instytucji	Ilość osób niepełnosprawnych którym udzielono informacji Ilość informatorów , ilość spotkań , szkoleń ilość partnerstw ilość udzielonych informacji , ilość wspartych osób		
7.	Informowanie o możliwościach uczestnictwa w zajęciach terapii zajęciowej.	WTZ, GOPS	Środki własne	Ilość osób niepełnosprawnych którym udzielono informacji		
8.	Organizowanie pomocy w placówkach specjalistycznych (terapeutyczna, skierowanie na leczenie odwykowe itp)	GOPS, Komisja	Środki z programu	Ilość osób objętych wsparciem		
9.	Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych.	GOPS, PCPR, NGO	Środki własne, PFRON, ROPS	Ilość osób objętych wsparciem		
10.	Poszerzenie integracyjnego systemu edukacji: - ułatwienie dostępu uczniom niepełnosprawnym do sprzętu rehabilitacyjnego zmniejszającego skutki niepełnosprawności,	Szkoły, PCPR	Środki z programów, PCPR i PFRON	Ilość dzieci z niepełnosprawnością uczestniczących w edukacji integracyjnej		

BUDOWANIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA			OSP, JST	Środki JST i OSP oraz Funduszu Ochrony środowiska	Ilość działań na rzecz poprawy świadomości
1.	Działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.	OSP, JST	OSP, PSP, JST, OSP	Środki JST, PSP i OSP oraz Funduszu Ochrony środowiska	Liczba wydarzeń szkoleniowych OSP, Liczba przygotowanych służb i kadr ratowniczych
2.	Usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości sił i środków.	JST, OSP	JST, OSP	Środki OSP, JST Funduszu Ochrony środowiska	Wydatki poniesione na doposażenie bazy logistycznej i zasobów sprzętowych straży pożarnej,
3.	Doposażenie bazy logistycznej i zasobów sprzętowych straży pożarnej.	GOK, OSP, NGO	GOK, OSP, NGO	Środki różnych instytucji	Nowe programy na rzecz młodzieży, w tym spędzania czasu wolnego
4.	Rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla młodzieży.	GOPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, KPP	GOPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, KPP	Środki GOPS	Liczba posiedzeń LZI, grup roboczych
5.	Realizacja programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie, prowadzenie Zespołu Interdyscyplinarnego.	JST, OSP, POLICJA, NGO	JST, OSP, POLICJA, NGO	Środki różnych instytucji	Ilość osób biorących udział w różnych szkoleniach i warsztatach
6.	Rozwój kadr pomocowych, szkolenia i warsztaty służące podnoszeniu kompetencji i jakości usług bezpieczeństwa.	Szkoty, Policja, NGO, Poradnia	Szkoty, Policja, NGO, Poradnia	Środki różnych instytucji	Liczba programów i liczba młodzieży zaangażowanej wolontaryjnie i społecznie.
7.	Współpraca ze szkołami w kierunku budowania kompleksowych programów zapobiegania agresji.				

VI. 5 CEL STRATEGICZNY V: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Cel strategiczny	L-p.	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności
BUDOWANIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA	1.	Uaktywnienie środowiska ludzi dorosłych i starszych poprzez odkrywanie i pokazywanie ich codziennych talentów .	Klub Seniora, GOK	Środki JST , ROPS, inne programy	Ilość osób objętych
	2.	Poprawa infrastruktury i wyposażenia placówek edukacyjnych.	Szkoły , JST	Środki UE i inne	Ilość placówek w których poprawiono infrastrukturę
	3.	Pozyskanie środków na remont bibliotek i wyposażenie księgozbioru, rozwój projektów innowacyjnych w bibliotekach czytelnicy, rozwój obiektów sportowych.	Biblioteka, JST	Fundacje i programy MIKI DN	Ilość pozyskanych książek , ilość wyremontowanych obiektów
	4.	Doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne oraz placów zabaw.	Szkoły , JST	Środki własne i pozyskane	Ilość wydatków na pomoce
	5.	Reorganizacja dowozu uczniów.	JST , szkoły	Budżet JST	Ilość dzieci dowożonych , ilość wydatkowanych środków
	6.	Inicjowanie i rozwój form integracji rodzin ze społecznością lokalną –współorganizowanie i promowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, konkursów.	JST, GOK , NGO	Środki GOK , pozyskane z różnych źródeł	Ilość imprez , ilość festynów ilość osób na imprezach
	7.	Rozwój nieodpłatnych form rozwoju zainteresowań w GOK.	GOK , JST	Środki GOK , pozyskane z różnych źródeł	Ilość form i osób objętych nimi
	8.	Organizowanie spotkań i wydarzeń edukacyjnych, promocja według rozpoznanych i efektywnych źródeł upowszechniania	Szkoły , Poradnia , szkoły ponadpodstawowe	Środki instytucji	Ilość szkół i uczniów biorących udział w wydarzeniach

	9.	Wykorzystanie nowego okresu programowania EFS do realizacji lokalnych usług, rozwoju organizacji, grup i ekonomii społecznej.	NGO, OWES	Środki EFS, OWES i z innych projektów	Ilość osób i grup zainteresowanych rozwojem Ekonomii Społecznej i utworzeniem podmiotu Ekonomii Społecznej
	10.	Wypracowanie i wdrożenie mechanizmu promowania wolontariatu.	Szkoły, NGO Centrum Wolontariatu	Środki szkół, NGO	Ilość młodzieży zaangażowanej, ilość kół wolontariatu
	11.	Utworzenie terenów rekreacyjno-sportowych w obszarze gminy zarówno dla potrzeb dzieci jak też dla wszystkich mieszkańców.	JST	Środki JST i pozyskane	Ilość obiektów
	12.	Pozyskiwanie (lub zabezpieczenie środków własnych) środków na organizację wycieczek dzieci w czasie ferii zimowych i w okresie wakacji.	JST, GOPS, Komisja	Środki JST, GOPS i komisji	Ilość dzieci i młodzieży wycieczających
	13.	Realizacja Gminnego Programu Współpracy z NGO.	JST, NGO	Środki JST	Ilość wspartych NGO i ilość środków przeznaczonych na program

VII. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian.

Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- a) **Wójt Gminy** odpowiedzialny za wdrażanie strategii
- b) **Rada Gminy** pełniąca bieżący nadzór nad realizacją, czuwa aby przy tworzeniu budżetu uwzględniane były wybrane działania i projekty, uchwała zmiany w strategii.
- d) **Koordinator wdrażania Strategii- GOPS**
  - gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
  - prowadzi monitoring,
  - przedkłada informacje z realizacji Strategii raz w roku podczas sesji Rady Gminy,
  - opracowuje harmonogram realizacji strategii od 2015 roku wraz ze wskaźnikami,
  - prowadzi akcję informacyjną i promocyjną Strategii.

Zapewnienie spójności z innymi dokumentami strategicznymi

Podmioty realizujące zadania i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych

System aktualizacji:

- diagnoza będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji raz na 4 lata,
- część „programowa” (cele, kierunki działań, harmonogram) będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na dwa lata
- po wprowadzeniu zmian Koordinator zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, którzy zostaną zobowiązani do realizacji strategii.

VII.1 PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach

- a) własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS)
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

VII.2 MONITORING

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła i statystyki na poziomie gminy. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych oraz z danych Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

- stopnia realizacji założeń oraz celów;
- efektywności, rzetelności i jakości realizowanych w jej ramach zadań.

Informacja z realizacji Strategii będzie przedstawiana raz na dwa lata podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania władz samorządowych w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych, a tym samym tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Zasady, które stają się dla Zespołu Strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
1. Zasada przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
2. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
3. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
4. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
5. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego

udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

6. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
7. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest mapą, której celem jest naświetlanie istniejących problemów społecznych w mieście i określenie kierunków działań zmierzających do ich rozwiązania. Nie daje ona jednak konkretnego przepisu, a jedynie podpowiada, co należy zrobić, aby zniwelować niepożądane zjawiska społeczne lub im zapobiegać.

Strategia ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.

IX . WYKAZ SKRÓTÓW

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

ES – Ekonomia Społeczna

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

KFS – Krajowy Fundusz Szkoleniowy

KPP – Komenda Powiatowa Policji

MPiPS – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO - ang. non governmental organizations Organizacja Pozarządowa (społeczna)

OPP – Organizacje Pożytku Publicznego

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

OWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

POW – Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PZON – Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

UE – Unia Europejska

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej

X . SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura mieszkańców w latach 2006-2016, str. 7

Tabela 2. Stopa bezrobocia w powiecie – porównanie, str. 9

Tabela 3. Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach wg stanu na koniec 2016 roku, str. 11

Tabela 4. Bezrobotni z prawem do zasiłku w poszczególnych gminach wg stanu na koniec 2016 roku, str. 12

Tabela 5. Liczba dzieci w szkołach w latach 2006-2012, str. 14

Tabela 6. Liczba dzieci w szkołach w latach 2013-2016, str. 15

Tabela 7. Liczba przeprowadzonych interwencji w związku z problemem uzależnienia i przemocy w latach 2006—2016, str. 20

Tabela 8 Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA, str. 21

Tabela 9 Przystępczość na terenie gminy Klukowo w latach 2006-2016, str. 22

Tabela 10. Wykroczenia na terenie gminy Klukowo w latach 2006-2016, str. 23

Tabela 11. Statystyka zdarzeń na terenie gminy Klukowo w roku 2016, str. 26

Tabela 12. Wyszkolenie jednostek OSP w Klukowie (stan na 31.12.2016r.), str. 26

Tabela 13. Wyjazdy jednostek OSP w latach 2006-2016 w gminie Klukowo, str. 26

Tabela 14. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2006-2012, str. 28

Tabela 15. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013-2016 w powiecie wysokomazowieckim, str. 29

Tabela 16. Budżet na zadania pomocy społecznej, str. 31

Tabela 17. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2006-2012, str. 32

Tabela 18. Powody przyznania pomocy w latach 2013-2016, str. 33

Tabela 19. Rzeczywista liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w okresie 2014-2016, str. 34

XI . SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ludność gminy Klukowo w 2016 roku, str. 7

Wykres 2. Migracje na pobyt stały 1995-2015 roku, str. 8

Wykres 3. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Klukowo w 2004-2015 roku, str. 9

Wykres 4. Struktura wieku osób bezrobotnych z terenu powiatu, str. 13

Wykres 5. Bezrobotni wg. wykształcenia na koniec grudnia 2016 roku z terenu powiatu,
str. 13

